

Josep Maria Àlvarez Clua: un historiador sapient i planer

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Batalla de l'Ebre. És un exemple de com va arribar a conèixer la història gràcies a la dedicació i haver trepitjat des de petit els indrets dels combats més significants

Josep M. Àlvarez Clua és un pagès de Corbera d'Ebre que un cop es va jubilar es va dedicar a estudiar la Batalla de l'Ebre. De jovenet, quan anava al camp, a les finques que treballava amb el seu pare, estava rodejat de bombes, metralla i restes dels soldats morts abandonats al camp. Per la curiositat infantil entrava dins dels refugis, es passejava per les trinxeres i observava els ossos d'aquells pobres diables morts que hi quedaren abandonats.

Quan va fer la mili a Candanxú, al Pirineu d'Osca, tenia moltes hores lliures. Va comprar el llibre *Arde París*, de Larry Collins i Domini que Lapierre. Amb la lectura del llibre i l'amistat amb el tinent del Batalló, molt interessat per la història, i coneixent que Àlvarez procedia d'un poble on la Batalla de l'Ebre va ser crucial, va començar a interessar-se pel que havia succeït a Corbera.

El tinent va quedar entusiasmat en veure que un jove soldat de lleva coneixia els calibres dels diferents fusells, fossin russos, alemanys, italians, francesos, xecs, mexicans o espanyols. També les metralladores i el seu funcionament com un vertader expert. De criatura ja n'havia disparat amb armes lleugeres. Sabia què eren els obusos, la nacionalitat d'on procedien, les diferents mides, així com les bombes d'aviació, l'artilleria i les bombes de mà que els soldats portaven a sobre. Ho havia après trepitjant les trinxeres i els refugis de les finques de la família, on ell llaurava, n'esporgava els arbres, en cremava la rama, en podava la vinya i en collia les olives.

De petit, amb els companys d'escola, en sortir-ne, anaven pels camps a buscar metralla. Se'n trobava arreu. Recollien materials que els anaven a vendre als compradors metrallers de ferro vell del poble, Cambret i Pellot. Recollien diners que els disposaven per comprar els TBO, la revista *Azañas Béticas*, la regalissia que portava un home de Benifallet, les llamineries i l'entrada per al cinema dels diumenges. Dins la gran misèria que vivia el poble destruït pels avi-

Projectils de la Guerra Civil apareguts a la Terra Alta. FOTO: J. REVILLAS

ons de la Legió Còndor, la quitxalla que no havia conegut altra cosa durant la infància, eren feliços, jugaven i vivien el millor que podien. A Corbera 53 metrallers van perdre la vida en recollir i explotar-los els artefactes. Durant anys, molts joves van viure de la metralla. Pels jornals a la terra cobraven 25 pessetes. Arreplegant metralla podien aconseguir-ne 60.

Àlvarez, un cop jubilat, coneixent la guerra pel que li havia ensenyat la vida visitant les trinxeres i els armaments abandonats, escoltant els comentaris amb testimonis supervivents, les anècdotes conegudes de primera mà i els molts llibres estudiats pels historiadors dels dos bàndols, s'hi dedica de ple. Avui n'és un vertader expert. Especialment de la zona on hi hagué les escomeses bèl·liques del terme de Corbera: la Punta del Cucut, lo Coll de Cosso, la Vall Fabona, el Mas de l'Anís, la Vall de Canyelles, l'Aubata, la Punta de

Targa, la Font de la Pila i el Rossec. Zones on van haver-hi combats aferrissats, abans d'arribar les forces feixistes a les Camposines, al marge de la Serra de Pàndols i Cavalls on estaven lluitant altres cossos de l'exèrcit.

El Departament d'Història de la Universitat Rovira i Virgili envia alumnes a Corbera per conèixer les explicacions que reben d'ell i explica els moviments de les tropes sobre el terreny. Historiadors d'arreu, militars espanyols i d'altres nacionalitats, descendents d'alguns brigadistes que pretenen paltrigar els camps on moriren o foren ferits el pare o l'avi, persones de moltes nacionalitats animades a conèixer els avatars de la guerra, acudeixen a ell per satisfer la curiositat i escriure llibres contemporanis d'història deixant constància dels tristos successos, preludi de la II Guerra Mundial.

Àlvarez, amb altres aficionats de Corbera, el Pinell i Orta, recupera-

ren centenars de cossos dels soldats espargits pels camps de batalla, per dipositar-los al Memorial Democràtic de les Camposines. Explica que els polítics se n'han oblidat. Parlen, fan discursos, discuteixen al Parlament, però no s'avança pràcticament en res. Ara mateix, després del gran incendi d'aquest estiu, que afecta principalment la zona de la Punta del Cucut, amb la neteja del bosc dels ramatges cremats, han reaparegut les trinxeres, els refugis i els corredors interiors on l'exèrcit republicà tenia els polvorins i els centres de proveïment. També han aparegut restes de soldats, bombes soterrades que explotaren pel foc, entre altres materials i les defenses atrinxerades que rodegen en forma de «zig-zag» irregular la punta esmentada. Es tracta d'un tresor històric que s'hauria de recuperar, museïtzar per rememorar aquells episodis de mort, misèria i sofriments que mai més s'haurien de reproduir.

Antoni Vilella, president de l'ADAR, en el 44è aniversari de l'Ofrena Floral al Monòlit situat al Museu i el Centre d'Estudis de la Batalla de l'Ebre de Gandesa, en el seu discurs va demanar al Memorial Democràtic la necessitat de recuperar l'espai arqueològic de la Punta del Cucut. És el moment adequat un cop l'incendi ho ha deixat al descobert.

L'historiador Josep M. Àlvarez, el president de l'ADAR, Antoni Vilella, i els grups de persones que treballen per la recuperació històrica de la Batalla de l'Ebre, ple-gats, demanen a les administracions que s'ocupin de museïtzar els indrets significats. Esperem que n'agafin consciència i que es treballi per aconseguir-ho. Serà un orgull per a la Terra Alta i Catalunya, i sobretot per als familiars dels qui hi deixaren la pell, recordar aquests indrets històrics que haurien de complementar el primer monòlit de tot l'Estat erigit al CEBE el 1978, amb esperit de reconciliació entre militars dels dos exèrcits, esforçant-se els polítics per aconseguir que la pau i la concòrdia esdevinguin realitat.